

ISSN 2518-7465

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

ВІСНИК

**Чернігівського національного
педагогічного університету**

Випуск 155

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

**Чернігів
2018**

ВІСНИК
Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т. Г. Шевченка

Головна редакційна колегія

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України **Носко М. О.**

Відповідальний редактор доктор історичних наук, професор **Дятлов В. О.**

Редакційна колегія серії "Педагогічні науки": Бобир С. Л., Боровик А. М.,
Гаркуша С. В., Гетта В. Г., Горошко Ю. В., Грищенко С. В., Давиденко А. А.,
Дорошенко Т. В., Жила С. О., Завацька Л. М., Кузьомко Л. М., Ляшенко О. І.,
Міненко А. О., Носовець Н. М., Пліско В. І., Проніков О. К., Савченко В. Ф.,
Стеченко Т. О., Стрілець С. І., Терентьева Н. О., Торубара О. М., Третяк О. С.

Відповідальний за випуск кандидат педагогічних наук, доцент **Носовець Н. М.**

*За зміст публікацій, достовірність результатів досліджень
відповідальність несуть автори*

Заснований 30 листопада 1998 р.
*(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.)*

Адреса редакційної колегії:
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, тел. (04622) 3-20-09

Рекомендовано до друку вченою радою
Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка
(Протокол № 12 від 27 червня 2018 року)

*Вісник Чернігівського національного педагогічного університету "Серія: Педагогічні
науки" включено до Переліку наукових фахових видань України.*

Наказ МОН України № 528 від 12 травня 2015 р.

УДК 613,68-057,875:[375.016.796

Кудін С. Ф., Нестеров О. С., Артеменко В. В., Мілаєв О. І., Юцевич І. С.

ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ

Робота присвячується вивченню впливу занять фізичними вправами на психічне здоров'я студентів. Психічне здоров'я розглядається як цілісний (холістичний), системно-структурний феномен, який асоціюється з такими станами (показниками), як гарне самопочуття, активна життєдіяльність, впевненість у собі, врівноваженість, комунікативність. Виявлено, що студенти, які регулярно займаються фізичними вправами (фізичне виховання, як навчальний предмет у вишій або спорт в позаурочній формі) мають більш високі показники психічного здоров'я, ніж ті студенти, що активно не займаються фізичними вправами. Дослідження показників психічного здоров'я студентів, що не займаються регулярними фізичними вправами, може служити орієнтиром для планування стратегії зміцнення психічного здоров'я студентської молоді.

Ключові слова: фізичне виховання, фізичні вправи, психічне здоров'я, показники психічного здоров'я, зміцнення психічного здоров'я, стратегія, студенти.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Аналіз статистичних даних стану фізичного і психічного здоров'я молоді показує, що докорінних змін на краще останнім часом не сталося [1; 2; 4; 8]

Особливе занепокоєння викликає поширення розладів психіки та поведінки серед молоді за останні роки. За результатами обстеження ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», рівень психічних порушень у молоді старших класів має тенденцію до зростання. Психічні непсихотичні розлади реєструються у третини підлітків, що у 2,5 рази більше, ніж десять років тому (14,4 % у 1997 р. і 37,4 % у 2009 р.). У підлітків сільської та міської місцевості у 2009 р. встановлено високу питому вагу психічних (37,4 % і 44,3 %, відповідно) і донозологічних (26,9 % і 25,6 %, відповідно) розладів невротичного характеру. У структурі психічних непсихотичних розладів молоді міської місцевості переважають невротичні розлади (42,4 %), емоційно-лабільні розлади органічного генезу (17,8 %), розлади поведінки (26,1 %). У підлітків сільської місцевості домінують емоційно-лабільні розлади органічного генезу (38,4 %), невротичні розлади (23,2 %), розлади поведінки (23,6 %) [6, с. 92].

Щороку заклади вищої освіти країни поповнюються новим поколінням молоді, певна частина якого має проблеми з психічним здоров'ям. Психічне здоров'я нами розглядається як стан психічної сфери людини. Основу психічного здоров'я становить упевненість у собі, що заснована на умінні управляти своїми почуттями та думками, стан загального душевного комфорту, що забезпечує адекватну регуляцію поведінки. Фахівцями встановлено, що на психічне здоров'я в першу чергу впливають система відносин людини до себе, інших людей, життя в цілому; її життєві цілі та цінності, особистісні характеристики. Оптимальне формування і задоволення цих базових потреб складає основу нормального психічного здоров'я людини [5, с.126].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури показує, що в даний час недооцінюється роль занять фізичними вправами в зміцненні психічного здоров'я. Є дослідження, які доводять, що молодь, яка додержується активного способу життя, регулярно займається фізичними вправами, має фізіологічні переваги перед своїми однолітками, що ведуть малорухливий спосіб життя. Заняття фізичними вправами сприяє стресостійкості, поліпшенню самопочуття, настрою, позбавленню напруження тощо. Фізична активність сприяє збільшенню кількості ендорфінів, збереженню бадьорості, зниженню ймовірності виникнення депресій рахунком витрачання хімічних продуктів стресів, що накопичуються в організмі, профілактиці психічних розладів і ін. Висока фізична активність сприяє підвищенню загальної життєздатності, стійкості до стресу, зміцненню відновлювальних механізмів нервової регуляції вегетативних процесів і позитивно впливає на зниження рівня психічного стомлення, тривожності [3; 5; 7].

Актуальність цього дослідження полягає в тому, що в даний час кількість публікацій, присвячених особливостям психічного здоров'я студентів і стратегіям його поліпшення в контексті занять фізичними вправами обмаль, але в них відчувається велика потреба. Результати досліджень [3; 5] свідчать, що формування у молоді потреби до зміцнення психічного здоров'я має бути довгостроковим позитивним результатом всієї кропіткої роботи з фізичного виховання. Однак цю проблему в даний час не можна вважати достатньо вирішеною.

Формулювання мети статті (постановка завдання). Вивчити вплив занять фізичними вправами на показники психічного здоров'я студентів.

Завдання. 1. Організація дослідження. 2. Підбір методик для тестувань психічного здоров'я. 3. Математико-статистичні розрахунки результатів констатуючого дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. У дослідженні взяли участь студенти денної форми навчання 2-го курсу технологічного та філологічного факультетів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченко. Загальна кількість учасників експерименту – 87 осіб, дівчата та юнаки. Середній вік студентів становив 19,7 років. Вік, зріст, маса тіла студентів були статистично недостовірними, отже, групи за цими показниками були однорідні.

До першої групи ($n = 46$) увійшли студенти, які регулярно займаються різними видами занять фізичними вправами (легка атлетика, футбол, волейбол, баскетбол, туризм, плавання, веслування, ритмічна гімнастика) протягом $7,32 \pm 0,45$ років.

До другої групи ($n = 41$) увійшли студенти, що займаються фізичними вправами лише за програмою університету з дисципліни «Фізичне виховання», стаж занять дорівнює $0,58 \pm 0,12$ років. Представники цієї групи регулярно фізичними вправами не займаються.

Для оцінки психічного здоров'я респондентів застосовувався тест діагностики рівня психічного здоров'я за десятибальною шкалою, що включає 69 тверджень, які відносяться до психічного здоров'я [3, с. 485-491]. Математико-статистичні розрахунки результатів констатуючого дослідження проводилися на персональному комп'ютері за пакетом аналізу Microsoft Excel.

У таблиці 1 представлені результати статистичних порівнянь по двохвибірковому парному t-тесту для незалежних вибірок, що характеризують певні складові психічного здоров'я двох груп студентів, які займаються фізичними вправами на регулярній основі, і які не займаються.

У таблиці відображені тільки статистично достовірні показники відмінностей або показники, що мають близько до достовірних відмінностей показники.

Таблиця 1

Показники рівня психічного здоров'я студентів, що займаються і не займаються фізичними вправами (у балах)

Компоненти психічного здоров'я	Студенти		t	P
	що займаються фізичними вправами ($n = 46$)	що не займаються фізичними вправами ($n = 41$)		
1. Наявність стресогенних факторів	$6,72 \pm 0,39$	$7,87 \pm 0,28$	- 0,78	> 0,40
2. Зайве психічне напруження у повсякденному житті	$7,04 \pm 0,30$	$8,54 \pm 0,20$	- 2,10	< 0,04
3. Застосування заспокійливих ліків	$4,26 \pm 0,40$	$8,11 \pm 0,15$	- 2,12	< 0,05
4. Вразливість	$6,31 \pm 0,38$	$8,20 \pm 0,30$	-2,92	< 0,01
5. Самопочуття	$8,15 \pm 0,30$	$6,22 \pm 0,40$	2,60	< 0,02
6. Життєва активність	$8,16 \pm 0,28$	$6,14 \pm 0,38$	2,12	< 0,04
7. Енергійність	$8,24 \pm 0,25$	$7,20 \pm 0,30$	1,50	> 0,15
8. Здатність до соціальної адаптації	$7,12 \pm 0,30$	$6,12 \pm 0,32$	2,48	< 0,02
9. Упевненість	$8,19 \pm 0,20$	$6,10 \pm 0,30$	3,74	< 0,01
10. Урівноваженість	$8,11 \pm 0,24$	$6,13 \pm 0,30$	2,30	< 0,04
11. Уміння управляти почуттями	$8,43 \pm 0,30$	$6,15 \pm 0,28$	1,87	> 0,08
12. Комунікативність	$7,76 \pm 0,20$	$6,02 \pm 0,38$	3,32	< 0,01
13. Валеологічна (психовалеологічна) компетентність	$7,56 \pm 0,25$	$5,40 \pm 0,40$	4,19	< 0,01
14. Уміння протистояти стресу	$8,12 \pm 0,30$	$7,21 \pm 0,40$	1,30	> 0,20
Зальний рівень психічного здоров'я (сума балів за 69 показниками)	$482,18 \pm 9,26$	$475,29 \pm 7,63$	2,84	< 0,01

Примітка: t-критерій Стьюдента для незалежних вибірок; P – рівень достовірності; $X \pm m$ – середнє значення \pm стандартна помилка; статистично значущі відмінності виділені жирним шрифтом. У таблиці представлено тільки 14 показників з 69.

Як бачимо з таблиці, студенти, що займаються фізичними вправами, в порівнянні з групою студентів, які не займаються фізичними вправами активно, достовірно ($t = 3,74-2,30$, за $P < 0,05-0,001$) мають більш високі бали психічного здоров'я за наступними компонентами: самопочуття, життєва активність, здатність до соціальної адаптації, упевненість у собі, урівноваженість психічних процесів, вміння спілкуватися з оточуючими людьми (комунікативність), урівноваженість функціонування психічних процесів, уміння управляти своїми почуттями, наявність валеологічної компетентності.

Студенти цієї групи мають достовірно низькі бали з таких компонентів психічного здоров'я, як психічне напруження, вразливість.

У той же час, студенти, які не займаються активно фізичними вправами, частіше відчувають зайве психічне напруження у повсякденному житті, частіше застосовують заспокійливі ліки, більш вразливі.

Також, слід зазначити, що студенти, які займаються фізичними вправами в порівнянні зі своїми ровесниками з іншої групи, достовірно мають більш високі значення за рівнем психічного здоров'я як інтегральної характеристики за всіма 69 показниками.

Отже, дослідження показало, що заняття фізичними вправами сприяють поліпшенню психічного здоров'я студентів. Це ще раз підтверджує гіпотезу, що заняття фізичними вправами має позитивний вплив не тільки на фізичний стан і рухову підготовленість, але й впливає як на окремі компоненти психічного здоров'я, так і на психічне здоров'я людини в цілому.

Висновки. Студенти, що регулярно займаються фізичними вправами і студенти, які не регулярно (або зовсім) не займаються цим видом діяльності, виходячи з результатів дослідження, значимо ($p < 0,05$) відрізняються між собою за рівнем психічного здоров'я.

Більш високий рівень психічного здоров'я було виявлено у студентів першої групи. Достовірних відмінностей за рівнем психічного здоров'я між студентами обох груп не виявлено.

Таким чином, можна зробити висновок, що регулярні заняття фізичними вправами позитивно впливають на психічне здоров'я студентів як в цілому, так і на окремі його компоненти.

Використані джерела

1. Балакірева О. М., Бондар Т. В., Артюхін О. Р. Стан та чинники здоров'я українських підлітків : монографія. Київ, 2011. 172 с.
2. Башавець Н. А. Культура здоров'язбереження у питаннях та відповідях: навчальний посібник. Одеса, 2010. 272 с.
3. Еганов А. В., Быков В. С., Черепов Е. А., Романова Л. А., Никифорова С. А., Кокин В. Ю. Психическое здоровье обучающейся молодёжи : монография. Ульяновск, 2015. 496 с.
4. Козерук Ю. В., Дейнеко С. М., Зуб В. О., Підпригора Н. В., Самійленко В. П. Формування тілесного образу «Я» в системі засобів фізичної культури та спорту як складова ЗСЖ. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. Чернігів, 2017. Вип. 149. С. 39–42.
5. Кудін С. Ф. Формування культури саморегуляції майбутніх учителів фізичного виховання у процесі вивчення валеологічних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Наукова б-ка Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Чернігів, 2016.
6. Носко М. О., Гаркуша С. В., Воєділова О. М. Здоров'язбережувальні технології у фізичному вихованні : монографія. Київ, 2014. 300 с.
7. Носко М. О., Грищенко С. В., Носко Ю. М. Формування здорового способу життя : навчальний посібник. Київ, 2013. 160 с.
8. Рибалко П. Ф., Хоменко С. В., Козерук К. В., Ващенко О. І. Залучення студентської молоді до здорового способу життя під час занять в позааудиторний час. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. Чернігів, 2017. Вип. 149. С. 63–67.

Kudin S., Nesterov O., Yutsevych I., Artemenko V., Mylayv O.

STUDYING OF PHYSICAL CULTURE INFLUENCE ON PSYCHIC HEALTH OF STUDENTS

The article studies the influence of physical culture on the psychic health of the students. Young people are enrolled to higher educational establishments every year, however, part of them have some problems with psychic health. Psychic health is understood as a holistic, system-structural phenomenon associated with such indexes or states as well-being, activeness, self-confidence, even-temperedness, sociability. The urgency of the research is determined by the lack of publications dedicated to peculiarities of students' psychic health as well as the strategies to improve it in the context of physical education. 87 students of the full time departments (the faculty of technology and the faculty of philology, National T. Shevchenko University «Chernihiv Collegium»), 2-d year of studying, participated in the research.

The first group (n=46) included the students who have been regularly practicing different physical training activities (athletics, football, volleyball, basketball, tourism, swimming, rowing) during $7,32 \pm 0,45$ years.

The second group (n = 41) included the students who have been practicing physical training only according to the university «Physical Education» program, with the total training period $0,58 \pm 0,12$ year. The representatives of this group do not practice physical training regularly. For participants psychic health evaluation a diagnostic test was used which included 69 statements concerning psychic health. Mathematical and statistical calculations of the research results were performed through Microsoft Excel program.

The research has shown that physical training enhances psychic health of the students thus confirming the theory of physical education positive influence not just on physical state but also strengthening some components of psychic health as well as person's psychic health in general.

The analysis of psychic health indexes of the research participants concerning their attitude towards regular physical training exercises may be used for further strategies development on students youth psychic health strengthening.

Key words: *physical culture, psychic health, psychic health indexes, psychic health strengthening, strategy, students.*

Стаття надійшла до редакції 21.06.2018 р.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Артеменко В. В.* старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту Таврійського державного агротехнологічного університету
- Бабійчук С. М.* кандидат педагогічних наук, докторант кафедри соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
- Багінська О. В.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Балашов Д. І.* кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики фізичної культури Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
- Бахмат Н. В.* доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та методик початкової освіти, заступник декана педагогічного факультету з наукової роботи та інформатизації освітнього процесу Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
- Белан Т. Г.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Бермудес Д. В.* кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики фізичної культури Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
- Бивалькевич Л. М.* кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальнотехнічних дисциплін та креслення Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Бичек О. А.* викладач англійської мови Чернігівського кооперативного коледжу облспоживспілки
- Богданович В. В.* аспірант кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Бондар Н. О.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальнотехнічних дисциплін та креслення Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Борисов В. В.* доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи КВНЗ «Хортицька національна навчальна-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради
- Борисова С. В.* кандидат педагогічних наук, доцент ДВНЗ «Донбасський державний педагогічний університет»
- Борохвіна Т. Г.* аспірант кафедри педагогіки Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука (м. Рівне)
- Вахнова А. П.* аспірант Національного університету фізичного виховання та спорту України (м. Київ)
- Ващенко Л. І.* аспірант кафедри фізичного виховання і хореографії Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

- Видра О. Г.* кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Вовк Л. П.* доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
- Вовк М. В.* кандидат педагогічних наук, професор кафедри педагогіки початкової освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
- Воєділова О. М.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання, заступник декана з виховної роботи факультету фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Вознюк О. В.* кандидат педагогічних наук, викладач кафедри теорії та історії педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
- Гавалюх О. С.* капітан 1 рангу, заступник начальника Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»
- Гетта В. Г.* кандидат педагогічних наук, професор кафедри технологічної освіти та інформатики Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Гнезділова К. М.* доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького
- Гончаренко С. В.* студент магістратури Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Гордеева И. В.* аспірант Учреждения образования «Белорусский государственный педагогический университет имени М. Танка»
- Горчинський С. В.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної освіти та інформатики Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Джевага Г. В.* кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Донець І. О.* кандидат педагогічних наук, викладач кафедри фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Дорошенко Т. В.* доктор педагогічних наук, завідувач кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
- Дрижак В. В.* кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів)
- Дрозденко В. М.* кандидат економічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Дрозденко Н. М.* кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальнотехнічних дисциплін та креслення Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Дружененко Р. С.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка
- Дубина Л. О.* директор державного професійно-технічного закладу «Сновське вище професійне училище лісового господарства»

- Єрмак С. М.* кандидат педагогічних наук, доцент, учений секретар Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів)
- Жула Г. В.* студентка магістратури факультету фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Звацька Л. М.* кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
- Заєць П. М.* старший викладач кафедри Технічного захисту інформації ННІ ІБ Національної академії Служби безпеки України (м. Київ)
- Зеленська О. П.* доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і культури фахового мовлення Львівського державного університету внутрішніх справ
- Зуб Г. В.* аспірант, викладач кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
- Іванова О. С.* кандидат фізико-математичних наук, старший викладач кафедри Технічного захисту інформації ННІ ІБ Національної академії Служби безпеки України (м. Київ)
- Ігнатенко Р. С.* студент магістратури технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Кімейчук Х. В.* студентка факультету фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Коваленко С. В.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри геодезії, картографії та землеустрою Чернігівського національного технологічного університету
- Коваленко А. В.* студентка магістратури факультету початкового навчання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Кононова Д. В.* кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германських мов Національної академії Служби безпеки України (м. Київ)
- Корчова Г. Л.* кандидат педагогічних наук, доцент
- Костюченко О. М.* студентка магістратури технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Кугай К. Б.* старший викладач кафедри іноземних мов Київського національного університету технологій та дизайну
- Кудін С. Ф.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біологічних основ фізичного виховання, здоров'я та спорту Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.
- Кузьомко Л. М.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спорту Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Кухарчук А. С.* студент магістратури технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Лавріненко О. А.* доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу теорії і практики педагогічної освіти імені академіка І. А. Зязюна Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
- Ламанський Є. А.* студент магістратури технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Лисенко Л. Л.* кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

- Лисенко Н. Г.* аспірант Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
- Литвинова А. В.* студентка факультету фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Лі Цюань* аспірант кафедри теорії музики і вокалу Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського
- Лодатко Є. О.* доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
- Матвєєва О. О.* доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
- Мелюшкіна В. В.* старший викладач кафедри фізичного виховання Сумського національного аграрного університету
- Мілаєв О. І.* старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту Таврійського державного агротехнологічного університету
- Міненко А. О.* доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Мітіна С. В.* кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки Навчально-наукового інституту ТНУ імені В.І. Вернадського (м. Київ)
- Муромець В. Г.* кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу інтеграції вищої освіти і науки Інституту вищої освіти НАПЗ України
- Нестеров О. С.* старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту Таврійського державного агротехнологічного університету
- Носовець Н. М.* кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Олійник Р. В.* кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри спорту Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Орлова М. М.* аспірант соціальної роботи Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
- Пантік В. В.* кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, докторант кафедри здоров'я і фізичної культури Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
- Пантюхов Б. О.* аспірант кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
- Пащенко С. О.* аспірант кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Петляєва В. В.* фахівець відділу міжнародних зв'язків та академічної мобільності Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського
- Пискун О. М.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Плахоніна Т. Ю.* студентка магістратури факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

- Пліско Є. Ю.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти та соціальної роботи Донбаського державного педагогічного університету (м. Слов'янськ)
- Плющ В. М.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри природничих наук та методик їх викладання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
- Повечера І. В.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної освіти та інформатики Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Подтережер В. С.* студент магістратури технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Поліщук О. А.* кандидат педагогічних наук, доцент Уманського національного університету садівництва
- Попроцький І. С.* капітан 2 рангу, старший викладач кафедри корабельної енергетики та електроенергетичних систем Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»
- Приходько Г. І.* кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків)
- Проніков О. К.* доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Пронікова І. В.* старший викладач кафедри природничо-математичних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського
- Рапацька І. Б.* аспірант кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Ребенок В. М.* кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Самохвалова І. Ю.* старший викладач кафедри фізичного виховання Сумського національного аграрного університету
- Се Фей* аспірант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
- Совгіра С. В.* доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
- Терентьєва Н. О.* доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Терещенко О. В.* кандидат хімічних наук, доцент кафедри природничих наук та методик їх викладання Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
- Тогочинський О. М.* доктор педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, ректор Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів)
- Торубара О. М.* доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності, декан технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

- Третяк О. С.** доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Турчина І. С.** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, заступник декана з навчальної роботи факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Федан Т. Ф.** аспірант кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Хань Чянлянь** аспірант кафедри початкової, дошкільної та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
- Царик І. А.** кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки Учреждения образования «Белорусский государственный педагогический университет имени М. Танка»
- Чебоненко С. О.** кандидат педагогічних наук, доцент, проректор Академії Державної пенітенціарної служби (м. Чернігів)
- Чередниченко Г. А.** кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри, доцент кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації Національного університету харчових технологій (м. Київ)
- Чередниченко Ю. А.** студент магістратури кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Чубінська Н. Б.** аспірант Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
- Шевченко Р. І.** кандидат військових наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних та загальновійськових дисциплін Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія»
- Шикиринська О. В.** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
- Юрійчук Н. Д.** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
- Юцевич І. С.** аспірант філологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
- Яців О. І.** учитель початкових класів Навчально-виховного комплексу «Ходовицький загальноосвітній навчальний заклад І-ІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» Стрийського р-ну, Львівської обл.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бахмат Н. В. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	3
Белан Т. Г. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	8
Бивалькевич Л. М. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	11
Бичек О. А. ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ.....	15
Борисов В. В., Торубара О. М., Борисова С. В. ОБ'ЄКТИВНИЙ І СУБ'ЄКТНИЙ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО ОБОВ'ЯЗКУ ВЧИТЕЛЯ	19
Вовк Л. П. БАЗОВІ КОМПОНЕНТИ СВІТОГЛЯДНО ОРІЄНТОВАНИХ І ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ЗНАНЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	23
Гнезділова К. М. УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В СУЧАСНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	29
Гончаренко С. В. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ІСТОРІЯ ПОНЯТЬ ХХІ СТ.....	33
Зеленська О. П. ДЕЯКІ ВПРАВИ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО УСНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО РІВНЯ «МАГІСТР» У НЕЛІНГВІСТИЧНІЙ МАГІСТРАТУРІ.....	38
Іванова О. С., Кононова Д. В., Заєць П. М. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КАУЗАЛЬНОСТІ ТА КАУЗАТИВНОСТІ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	43
Коваленко С. В., Коваленко А. В. ЩОДО ПИТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....	48
Ламанський Є. А., Горчинський С. В. ДИЗАЙН ВЕБ-САЙТУ ЕЛЕКТРОННОГО МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	52
Міненко А. О., Чередниченко Ю. А., Донець І. О., Турчина І. С. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТРУКТУРИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	57
Мітіна С. В. ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	62
Муромець В. Г. ОПИС ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ	66

Носовець Н. М. ВИКОРИСТАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ.....	72
Орлова М. М. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	77
Тогочинський О. М., Третяк О. С., Чебоненко С. О. ТАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ СТИПІВ ВИКЛАДАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	80
Юрійчук Н. Д. ТЕСТИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	85

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Бабійчук С. М. ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБОТАХ УЧНІВ КИЇВСЬКОЇ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.....	89
Борохвіна Т. Г. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ТА ПРОФЕСІЙНІ ОБОВ'ЯЗКИ ТЬЮТОРА В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	93
Вахнова А. П. ВПЛИВ ПСИХОТЕХНІЧНИХ ВПРАВ ТА ІГОР НА ЗДОРОВ'Я УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	99
Видра О. Г., Джевага Г. В. МОДЕРНІЗОВАНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ГОНЧАРНИЙ ВЕРСТАТ: КОНСТРУКЦІЯ, МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ МАЙСТЕР-КЛАСІВ З УЧНЯМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО І ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ.....	105
Вовк М. В. МУЗИЧНО-РИТМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ - ОСНОВА РОЗВИТКУ ВИКОНАВСЬКИХ НАВИЧОК У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	110
Дрижак В. В., Єрмак С. М. ПРО ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДОБУТТЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ».....	114
Дрозденко В. М., Костюченко О. М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЧИТЕЛЕМ ТЕХНОЛОГІЙ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ПІДХОДІВ ДО НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНИХ СТАРШОКЛАСНИКІВ	119
Ігнатенко Р. С., Повечера І. В. АНАЛІЗ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ РОЗДІЛУ «КОМП'ЮТЕРНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ» НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ	124
Лисенко Л. Л., Багінська О. В., Воєділова О. М. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРЕДМЕТУ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ».....	127
Пискун О. М., Кухарчук А. С. ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ	133
Рапацька І. Б., Ващенко Л. І. ПАРАДИГМА ДИТЯЧОГО ДОЗВІЛЛЯ З ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ.....	137

Терентьева Н. О. НЕОБХІДНІСТЬ НАБУТТЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ «ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ ТА ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ» НА РІВНІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЯК ВИМОГА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	141
Царик И. А., Гордеева И. В. ТЕХНОЛОГИЯ РАБОТЫ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ПО ПРОФИЛАКТИКЕ ПРОТИВОПРАВНОГО ПОВЕДЕНИЯ ПОДРОСТКОВ.....	145
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	
Балашов Д. І., Бермудес Д. В. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «РУХОВА АКТИВНІСТЬ» У СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	150
Бондар Н. О., Дрозденко Н. М. МЕТОДИЧНІ ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ «ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБЛАДНАННЯ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ»	154
Зуб Г. В. ЩОДО МЕТОДІВ РЕПЕТИЦІЙНОЇ РОБОТИ З АМАТОРСЬКИМИ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИМИ КОЛЕКТИВАМИ	159
Корчова Г. Л. РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНИХ ПРОЕКТІВ ЯК НАПРЯМ ВХОДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОСТІР	164
Кудін С. Ф., Нестеров О. С., Артеменко В. В., Мілаєв О. І., Юцевич І. С. ВИВЧЕННЯ ВПЛИВУ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ.....	168
Лі Цюань ТЕЗАУРУС НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	171
Лодатко Є. О. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНИХ РЕАЛІЙ.....	176
Мелюшкина В. В. ДИНАМІКА ЗМІНИ СТАНУ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ СТУДЕНТІВ АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	180
Олійник Р. В., Кузьомко Л. М., Жула Г. В., Кімейчук Х. В., Литвинова А. В. РОЗВИТОК ТА ОЦІНКА МОРФОЛОГІЧНИХ ОЗНАК У СПОРТСМЕНОК ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	183
Пантік В. В. ЗМІСТ, СТРУКТУРА ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ФІТНЕС-ПРОГРАМ СИЛОВОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗВО	187
Пащенко С. О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	192
Плахоніна Т. Ю., Дорошенко Т. В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	197

Плющ В. М., Терещенко О. В. МОЖЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН.....	202
Подтерегер В. С., Ребенок В. М., Гетта В. Г. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ВИКЛАДАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ОБЛАДНАННЯ СУЧАСНИХ АВТОМОБІЛІВ.....	206
Ребенок В. М. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІМИ ВИКЛАДАЧАМИ ХАРЧОВОЇ ГАЛУЗІ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	210
Самохвалова І. Ю. УРАХУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СУМІСНОСТІ, ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ГРАВЦІВ ЖІНОЧОЇ ВОЛЕЙБОЛЬНОЇ КОМАНДИ АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	215
Совгіра С. В., Поліщук О. А. СТАН СФОРМОВАНOSTІ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОЇ СФЕРИ.....	218
Федан Т. В. ПЕТРИКІВСЬКИЙ РОЗПИС ЯК СКЛАДОВА ДИЗАЙН-ОСВІТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ	225
Хань Чянлянь СМАК ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК КОМПЕТЕНЦІЯ ВИКЛАДАЧА СПОРТИВНИХ ДИСЦИПЛІН	229
Чередніченко Г. А. ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗВО	233
Шевченко Р. І. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МОРСЬКИХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ПРОДОВЖЕНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ	237
Шикиринська О. В., Петляєва В. В. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ УПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	242
 ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ОСВІТИ	
Вознюк О. В. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО РУХУ (XIX – 30-ті рр. XX ст.)	246
Дружененко Р. С. ДИДАКТИЧНА І МЕТОДИЧНА СИСТЕМИ: КООРДИНАЦІЯ ПОНЯТЬ	250
Дубина Л. О. ПОТЕНЦІАЛ АДАПТАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СЕРЕДНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНИ.....	255
Завацька Л. М. ІДЕЇ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У НАУКОВО-ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ В. В. ЗЕНЬКОВСЬКОГО.....	258

Кугай К. Б. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА XVII – ПОЧАТОК XX ст.)	261
Лаврінченко О. А. ПСИХОПЕДАГОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ В. В. ЗЕНЬКОВСЬКОГО (1881–1962 РР.)	267
Лисенко Н. Г. ІНТОЛЕРАНТНІСТЬ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ШКОЛІ	271
Матвеева О. О. ПІДХОДИ ДО ДІАГНОСТУВАННЯ ЯКОСТІ СФОРМОВАНОСТІ КОМПЕТЕНЦІЙ У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА	274
Пантюхов Б. О. ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI ст.)	280
Пліско Є. Ю. УТВОРЕННЯ ВИПРАВНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ В УКРАЇНІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX ст.	285
Попроцький І. С., Гавалюх О. С. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ БОЛГАРІЇ ДО СТАНДАРТІВ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО В ПЕРІОД З 1997 ПО 2018 РОКИ	290
Приходько Г. І. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ: УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ	295
Пронікова І. В. ОСНОВИ ШКІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (2004 – 2012 рр.)	300
Проніков О. К., Богданович В. В. НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI СТОЛІТТЯ)	304
Се Фей ГОТОВНІСТЬ ДО ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК ЗАВДАННЯ СИСТЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ В КНР	308
Чубінська Н. Б. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ОСОБИСТОСТІ ДИРЕКТОРА ШКОЛИ У РАДЯНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ	312
Яців О. І. СПІЛЬНОТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СВІДОМОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ У СПАДЩИНІ МИКОЛИ ШЛЕМКЕВИЧА	317

Bakhmat N.	MODERN TRENDS FOR PRESCHOOL EDUCATION FUTURE TEACHERS TRAINING.....	3
Belan T.	FEATURES OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS.....	8
Byvalkevych L.	WAYS OF ENGINEERING-PEDAGOGICAL EDUCATION'S IMPROVING IN THE CONTEXT OF THE EDUCATIONAL DEVELOPMENT REFORM.....	11
Bychek O.	PRECONDITIONS OF THE FORMATION OF CULTUROLOGICAL PARADIGM IN EDUCATION	15
Borysov V., Torubara O., Borysova S.	OBJECTIVE AND SUBJECT ASPECTS OF PROFESSIONAL RESPONSIBILITY OF THE TEACHER.....	19
Vovk L.	BASIC COMPONENTS OF THE WORLDWIDE AND PROFESSIONAL ORIENTED KNOWLEDGE OF THE FUTURE TEACHER.....	23
Gnezdilova K.	KNOWLEDGE MANAGEMENT AT MODERN UNIVERSITY	29
Honcharenko S.	A HIGHER SCHOOL SPECIALIST'S PROFESSIONAL COMPETENCE: THE HISTORY OF THE CONCEPTS OF THE XXI-ST CENTURY	33
Zelenska O.	SOME EXERCISES FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGE ORAL SPEECH TO THE STUDENTS TAKING THE NON-LINGUISTIC MASTER'S COURSE.....	38
Ivanova O., Kononova D., Zaiets P.	FEATURES OF CAUSALITY AND KAUZATIVITY'S REALIZATION IN MODERN LINGUISTICS.....	43
Kovalenko S., Kovalenko A.	ABOUT THE QUESTION OF PEDAGOGICAL COMPETENCE FOR FUTURE TEACHERS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL	48
Lamanskyi Y., Gorchynskyi S.	DESIGNING OF THE WEB SITE OF THE ELECTRONIC METHODOICAL COMPLEX FOR EDUCATIONAL DISCIPLINE	52
Minenok A., Cherednychenko Y., Donets I., Turchina I.	RESEARCH OF PECULIARITIES OF THE STRUCTURE OF THE IMPLEMENTATION OF DISTANCE TRAINING TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS	57
Mitina S.	THE PREVENTING OF EMOTIONAL BURNOUT OF THE TEACHER OF THE HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION	62
Muromets V.	DESCRIPTION OF THE PROGRAM OF DEVELOPMENT OF TRANSFERRABLE SKILLS FOR PHD STUDENTS	66
Nosovets N.	THE USE OF COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHER OF TECHNOLOGIES.....	72
Orlova M.	THE HEALTH PRESERVATION AS A SOCIAL-PEDAGOGIC PROBLEM.....	77
Togochynskyi O., Tretiak O., Chebonenko S.	TACTICS OF USAGE OF TEACHING STYLES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION.....	80

Yuriychuk N. TESTS AS AN EFFECTIVE MEASURE FOR CHECKING STUDENTS' KNOWLEDGE AND ABILITY OF UKRAINIAN LANGUAGE	85
Babiichuk S. APPLYING GEOINFORMATION SYSTEMS IN THE RESEARCH ACTIVITY OF PUPILS OF THE KIEV MINOR ACADEMY OF SCIENCES	89
Borokhvina T. ORGANIZATION OF WORK AND PROFESSIONAL OBLIGATIONS OF THE THIRDER IN CONDITIONS OF INCLUSIVE EDUCATION	93
Vakhnova A. INFLUENCE OF PSYCHOTECHNICAL EXERCISES AND GAMES ON SENIOR PUPILS' HEALTH DURING PHYSICAL EDUCATION CLASSES	99
Vydra O., Djevaga G. MODERNIZED EDUCATIONAL POTTERY WHEEL: CONSTRUCTION, METHOD OF MASTER CLASS CONDUCTING WITH PUPILS OF JUNIOR SCHOOL AND TEENAGE YEARS.....	105
Vovk M. MUSICAL-RHYTHMIC INSTRUMENTATION IS THE BASIS FOR DEVELOPMENT OF EXECUTIVE SKILLS OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN	110
Drizhack V., Yermak S. ABOUT THE PECULIARITIES OF ORGANIZATION AND RECEIVING OF SPECIALIZED EDUCATION IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE LAW OF UKRAINE «ON EDUCATION»	114
Drozdenko V., Kostyuchenko O. PROVIDING BY THE TEACHER OF TECHNOLOGIES PERSONALITY-ORIENTED APPROACHES TO EDUCATION OF THE GIFTED HIGH SCHOOL PUPILS.....	119
Ihmatenko R., Povechera I. ANALYSIS SOFTWARE FOR LEARNING THE SECTION OF THE "COMPUTER PRESENTATIONS" AT THE LESSONS OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN HIGH SCHOOL	124
Lysenko L., Baginska O., Voiedilova O. CHARACTERISTICS OF THE SUBJECT OF A PHYSICAL CULTURE TEACHER'S WORK IN THE CONTEXT OF REALIZATION THE CONCEPT "NEW UKRAINIAN SCHOOL"	127
Pyskun O., Kuharchuk A. THE PROBLEM OF ASSESSING THE CREATIVE ACTIVITIES OF PUPILS	133
Rapatska I., Vashchenko L. PARADIGM OF CHILD LIVING FROM PHYSICAL ACTIVITY: REALITIES OF PRESENTATION AND PERSPECTIVES	137
Terentieva N. THE NECESSITY OF ACQUIRING COMPETENCE "ENTREPRENEURSHIP AND FINANCIAL LITERACY" AT THE LEVEL OF SECONDARY EDUCATION AS A REQUIREMENT OF MODERN SOCIETY.....	141
Tsaryk I., Hardzeyeva I. THE TECHNOLOGY OF THE WORK OF A TEACHER OF PHYSICAL CULTURE IN PREVENTION OF ADOLESCENTS' ILLEGAL BEHAVIOUR	145
Balashov D., Bermudes D. THEORETICAL APPROACHES TO THE INTERPRETATION OF THE NOTION OF "MOTOR ACTIVITY" IN MODERN SCIENTIFIC LITERATURE	150
Bondar N., Drozdenko N. METHODICAL WAYS OF REALIZATION OF INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS IN THE STUDY OF "TECHNOLOGICAL EQUIPMENT OF FOOD INDUSTRY"	154
Zub G. ON METHODS OF REPETATIONAL WORK WITH AMATEUR INSTRUMENTAL GROUPS	159
Korchova G. REALIZATION OF INTERNATIONAL EDUCATIONAL PROJECTS AS A DIRECTION OF ENTRY OF VOCATIONAL EDUCATION OF UKRAINE INTO THE EUROPEAN SPACE.....	164

<i>Kudin S., Nesterov O., Yutsevych I., Artemenko V., Mylayv O.</i> STUDYING OF PHYSICAL CULTURE INFLUENCE ON PSYCHIC HEALTH OF STUDENTS.....	168
<i>Li Quan</i> THESAURUS OF THE SCIENTIFIC STUDY OF THE FORMATION OF METHODOLOGICAL COMPETENCE IN MASTERS OF MUSICAL ART	171
<i>Lodatko E.</i> INFORMATIONAL-AND-ANALYTICAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN THE CONTEXT OF MODERN EDUCATIONAL REALITIES	176
<i>Melyushkyna V.</i> DYNAMICS OF CHANGES IN THE STATE OF THE MUSCULOSKELETAL SYSTEM OF STUDENTS OF AGRARIAN UNIVERSITY	180
<i>Oleynik R., Kuzyemko L., Zhula H., Kimeychuk H., Litvinova A.</i> DEVELOPMENT AND ASSESING OF MORFOLOGICAL SINGS OF THE HIGHLY SKILLED ATHLETES	183
<i>Pantik V.</i> CONTENTS, STRUCTURE AND PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF CONSTRUCTION FITNESS PROGRAM FOR POWER RETENTION FOR STUDENTS OF HIGHER SCHOOL	187
<i>Paschenko S.</i> FEATURES OF FUTURE BUILDING INDUSTRY EMPLOYEES READINESS TO SELF-EDUCATION IN PROFESSIONAL TRAINING	192
<i>Plakhonina T., Doroshenko T.</i> PEDAGOGICAL CONDITIONS AND METHODS OF DEVELOPING THE METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF MUSICAL ART.....	197
<i>Pliusch V., Tereschenko O.</i> THE POSSIBILITIES OF AN INDIVIDUAL-TYOLOGICAL APPROACH IN THE ECOLOGICAL ANTHROPOLOGY DEVELOPMENT ORGANIZATION OF FUTURE NATURAL SCIENCES TEACHERS.....	202
<i>Podteregeer V., Rebenok V., Getta V.</i> PREPARATION OF FUTURE TEACHERS OF PROFESSIONAL TRAINING FOR TEACHING ELECTRONIC EQUIPMENT OF MODERN CARS.....	206
<i>Rebenok V.</i> FEATURES OF INDEPENDENT WORK USE OF FUTURE FOOD INDUSTRY TEACHERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATION	210
<i>Samokhvalova I.</i> THE PSYCHOLOGICAL COMPATIBILITY AS A MEANS OF IMPROVING THE INTERACTION BETWEEN PLAYERS OF FEMALE VOLLEYBALL TEAM AGRICULTURAL UNIVERSITY	215
<i>Sovgira S., Polischuk O.</i> STATE OF FORMATION OF LEGAL COMPETENCE OF FUTURE MANAGERS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN THE AGRARIAN SPHERE.....	218
<i>Fedan T.</i> PETRYKIVKA PAINTING AS COMPOSITION DESIGN-EDUCATION FUTURE TEACHERS OF TECHNOLOGIES	225
<i>Han Zhangliang</i> TASTE FOR PEDAGOGICAL WORK AS A SPORTS DISCIPLINES TEACHER'S COMPETENT.....	229
<i>Cherednichenko G.</i> OPTIMIZATION OF THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING BY THE STUDENTS STUDYING AT ENGINEERING AND TECHNOLOGICAL HIGH EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS.....	233
<i>Shevchenko R.</i> PROVISION OF PROFESSIONALISM OF SEA PROFESSIONALS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL EDUCATION PROJECT: CONCEPTUAL FOUNDATIONS.....	237
<i>Shykyrynska O., Petliaieva V.</i> PRACTICAL ASPECTS OF IMPLEMENTATION OF THE MODEL FOR FORMATION OF THE MORAL CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGE.....	242

Vozniuk O.	
ACTIVITY OF PROTESTANT SOCIETIES IN THE CONTEXT OF EDUCATIONALLY EDUCATE PROCESSES (OF THE XIXTH - 1930TH OF THE XXTH CENTURY).....	246
Druzhenenko R.	
DIDACTIC AND METHODOLOGICAL SYSTEMS: COORDINATION OF CONCEPTS.....	250
Dubyna L.	
PATENT OF ADAPTATION AND FEATURES OF THE FUNCTIONING OF THE SYSTEM OF MIDDLE PROFESSIONAL EDUCATION OF THE FEDERATIVE REPUBLIC OF GERMANY	255
Zavatska L.	
THE IDEAS OF SOCIAL EDUCATION IN THE SCIENTIFIC AND CREATIVE HERITAGE OF V. V. ZENKOVSKY.....	258
Kugai K.	
SOCIOECONOMIC AND SOCIOPOLITICAL PRECONDITIONS FOR HIGHER EDUCATION FORMATION IN WESTERN UKRAINE (SECOND HALF OF THE 17th - THE EARLY 20th c.).....	261
Lawrinenko O.	
PSYCHOPEDAGOGICAL DETERMINANTS OF SCIENTIFIC REVIEWS V. V. ZENKOVSKY (1881-1962).....	267
Lysenko N.	
INTOLERANCE IN FRENCH SCHOOL	271
Matvieieva O.	
APPROACHES TO DIAGNOSTICING THE QUALITY OF FORMATION FOR COMPETENCIES IN THE FEDERATIVE REPUBLIC OF GERMANY	274
Pantjukhov B.	
PATRIOTIC EDUCATION OF STUDENTS OF MILITARY INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION IN THE CONDITIONS OF EXTRACURRICULAR ACTIVITY (LATE 20TH - EARLY 21ST CENTURY)	280
Plisko Eu.	
EDUCATION IN CORRECTIONAL INSTITUTIONS FOR JUVENILE OFFENDERS IN UKRAINE IN THE SECOND HALF OF XIX - EARLY XX CENTURY.....	285
Poprotskyi I., Havalukh O.	
TRANSFORMATION OF BULGARIAN ARMED FORCES AND MILITARY EDUCATION TO STANDARDS OF NATO MEMBER STATES IN THE PERIOD FROM 1997 TO 2018.....	290
Prihodko A.	
PHYSICAL EDUCATION AS COMPOSITION PREPARATION OF PUPILS TO MILITARY SERVICE: UKRAINE IN THE SECOND HALF OF THE XIX - AT THE BEGINNING OF THE XX CENTURY	295
Pronikova I.	
FOUNDATIONS OF SCHOOL ECONOMIC EDUCATION IN UKRAINE (2004-2012).....	300
Pronikov O., Bogdanovich V.	
NORMATIVE DOCUMENTS OF ORGANIZATION TO MUSICAL-AESTHETIC EDUCATION OF STUDENTS OF INITIAL KLASSES IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL EDUCATION IN UKRAINE (END OF THE XX - THE BEGINNING OF THE XX CENTURY).....	304
Xie Fei	
READINESS FOR CITIZENSHIP EDUCATION OF YOUTH AS THE TASK OF VOCATIONAL TRAINING SYSTEM FOR TEACHERS IN PR CHINA	308
Chubinska N.	
PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL REQUIREMENTS FOR THE PERSONALITY OF THE SCHOOL PRINCIPAL IN SOVIET PEDAGOGY	312
Yatsiv O.	
COMMUNITY AS A FACTOR IN THE CONSCIOUSNESS FORMATION OF A UKRAINIAN YOUNG MAN IN MYKOLA SHLEMKEVYCH'S WORKS	317

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Друкується за рішенням вченої ради
Чернігівського національного педагогічного університету
імені Т.Г. Шевченка

Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка [Текст]. Вип. 155 / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка ; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів : ЧНПУ, 2018. – 336 с. (Серія: педагогічні науки)

Технічний редактор

О. Єрмоленко

Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

*Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка,
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53,
тел. 65-17-99*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.*

Підписано до друку 28.06.2018 р. Формат 60x84 1/8. Друк на різнографі.
Обл. друк. арк. 37,81. Ум. друк. арк. 39,06. Наклад 150 прим. Зам. № 0131.

Віддруковано ТОВ "Видавництво "Десна Поліграф"
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.

Серія ДК № 4079 від 1 червня 2011 року
14027, м. Чернігів, вул. Станіславського, 40
Тел. (0462) 972-664